

Kontaktblad
för

Botaniska Föreningen i Västmanlands län

Nr 2 2009

Botaniska Föreningen i Västmanlands län (BFV)

Webbplats www.sbf.c.se/bfv/

Medlemsavgift 2009

Medlemskap i föreningen erhålles genom att betala medlemsavgiften som är 100:- per person och 120:- för hel familj på **Bankgiro 308-6865**. Meddela också din e-postadress när du betalar!

Följande styrelse valdes vid årsmötet och efterföljande konstituerade styrelsemöte i Ramnäs 26 maj 2008.

Ordförande Christina Flint Celsing,
Bågevägen 12, 722 18 Västerås
Tfn: 021-12 10 06

Vice ordförande Bengt Stridh,
Gäddeholm 73, 725 97 Västerås
Tfn: 021-522 58

Sekreterare Sören Larsson,
Håkantorpsgratan 9, 724 76 Västerås
Tfn: 021-35 57 58

Kassör Einar Marklund,
Statargatan 6, 735 31 Surahammar
Tfn: 0220-364 01

Ledamöter
Birgitta Ellénus, Västerås
Tfn: 021-13 89 85
Inger Karlsson, Västerås
Tfn: 021-35 21 42

Valberedning:
Hans Klinga, Köping
Tfn: 0221-214 55
Seppo Ormiskangas, Ängelsberg
Tfn: 0223-302 16

Inbjudan till höstmötet 2009

Söndagen den 15 november kl 15-18 håller Botaniska föreningen i Västmanlands län sitt höstmöte. Plats: Vita skolan i Ramnäs.

Förutom rapporter från sommarens aktiviteter kommer Lennart Bratt och berättar om arbetet med Dalarnas flora. Det blir även information om planerade aktiviteter under 2010.

Föreningslogga

Styrelsen har beslutat att ta fram en föreningslogga genom en medlemsomröstning. Styrelsen önskar därför få in förslag på lämplig växt. Gör gärna en motivering till ditt förslag. Sänd ditt förslag till någon i styrelsen. Omröstningen kommer att ske på höstmötet i Ramnäs 15 november.

Framsida: Oxtunga Anchusa officinalis, Ängsö 2009. Foto: Sören Larsson

Aktiviteter som varit

Botaniska Föreningen i Västmanlands län årsmöte 2009

Den 29 mars höll Botaniska Föreningen i Västmanlands län sitt årsmöte. Mötet hölls i Vita Skolan i Ramnäs med ett 15-tal intresserade deltagare.

Lotta Norin (ordförande) Birgitta Ellénus (sekreterare) ledde årsmötesförhandlingarna.

Förenings styrelse det kommande året består av:

- Christina Flint Celsing, Västerås, ordförande.
- Bengt Stridh, Västerås, vice ordförande.
- Sören Larsson, Västerås, sekreterare.
- Einar Marklund, Surahammar, kassör.
- Birgitta Ellénus, Västerås, ledamot.
- Inger Karlsson, Västerås, ledamot.
- Till revisor omvaldes Kjersti Jones och till revisorssuppleant Arne Persson.

Till valberedning inför årsstämman 2010 omvaldes Seppo Ormiskangas, Ängelsberg, och Hans Klinga, Köping, med Seppo Ormiskangas som sammankallande.

Årsavgiften för 2009 fastställdes till 100 kr per person och år. Familj betalar 120 kronor.

En verksamhetsplan fastställdes, innehållande bl.a. medlemsvärning, samla kunskap om hotade arter, arbeta fram inventeringsmetoder och etablera samarbetspartners. Förslag till budget, omslutande 5000 kronor, fastställdes likaså.

Efter årsmötesförhandlingarna visade Tom Sävström ett vackert bildprogram från växtvärlden i Surahammar.

Exkursion till vårlökar den 27 april

I rena sommarvädret, +21 svag vind och sol, strålade vi samman på Stora torget i Köping. Singhild Åkervall hade en flaska *Betula pendulas* av att mingla till och efter att alla tömt sina glas kunde Hans Klinga visa vägen mot vårlökarna. Vanlig vårlök och dvärgvårlök fanns i stora mängder på gräsmattorna vid torget. Den förra var i stort sett överblommad men den senare lyste i vackra gulblommande knippen. Uppe på krönet vid kyrkan växte stora mängder av en vårlök med gråare lyster på bladen. Den var också i full blom – det var ängsvårlöken, en trevlig bekantskap som fick uppehålla vår tid en bra stund. Vi kände till en gammal uppgift om att lundvårlök noterats i en ädellövskogsbacke i Kungsör som heter Mörkrets backe. Besöket där blev ett klimax i vårlökar. Vi hittade omkring tusen blommande lundvårlökar – det var en helt magnifik växtupplevelse.

Sören Larsson

De vilda blommornas dag

De vilda blommornas dag höll på att regna bort. Ett mer än dygnslångt regn härskade över Västmanland denna söndag den 14 juni. Fyra vandringer fanns att välja på i länet. En ställdes in p.g.a. regnet men här kommer berättelser från de tre som genomfördes.

Vandring i Norsa hagar i Köping

Det regnade, men det hindrade inte åtta tappra blomintresserade, regnklädda människor att ge sig ut i naturen. På vägen ut till hagen hittade vi ett par blommande buskar av benved, som till hösten kommer att ha orange-röda frukter, och vitblommande olvon med de stora yttre kronbladen i ring. Vi fann även "vår" trolldruva med vita blommor, som vuxit vid en sten i flera år, trots att dess växtplats ändrats och blivit mycket soligare efter en storm för några år sedan.

Norsa hagar består av äng och betesmark sedan lång tid tillbaka. I mitten av 70-talet blev området delvis förstört av sprängsten, och det var tänkt som en utvidgning av Köpings industriområde. Nu har hagarna restaurerats och betas åter av nötkreatur.

Vi vandrade över betesmarken och njöt av smörblommor och humleblomster, som växte överallt. Massor av rödkämpar lyste rosa, och ängssyra, kråkvicker, kattfot, grässtjärnblomma och många fler kunde vi se runt om oss i gräset. Vi såg också brudbröd, som ofta finns, där det är en värdefull ängsmark. Det var dock några särskilda blommor, som vi letade efter. När vi kom upp bland stenar och enbuskar hittade vi en av dem, nattviol. Vi fann fem exemplar som nästan var utslagna. Det är den grönvita nattviol som växer här, och de

kommer tillbaka varje år men inte alltid på samma ställen.

Den andra växten som vi gärna ville se, var låsbräken, som vi hittat några exemplar av förra året, men de är så små att man måste ha riktiga "växtögon" för att se dem. Vi hade dock haft hjälp av en man, Hans Klinga, som har sådana ögon, och han hade hittat ett par och visat oss för några dagar sedan. Nu fann vi dem, och de hade växt till sig och blommat med små gulaktiga blommor, och även bladet syntes bra. Låsbräken är en ormbunksväxt, som är ganska svår att hitta, och vi är glada att ha den i vår hage. Nöjda och belåtna med alla blommor som vi sett, gick vi sedan upp i fågelplattformen uppe på en kulle och fikade där. Plattformen har tak, och det var skönt i regnet. Arrangör var Naturskyddsföreningen i Köping.

Barbro Jönsson

Vandring på ett industriområde i Virsbo

Vi var nio förväntansfulla växtspanare som trotsade regnet för att leta efter "växtrikets inkomlingar" till Nordanöverket i Virsbo. Vad månede tågfrakter och lastbilar från olika platser i Europa föra med sig för frön som sedan kanske blommar upp på industriområdet?

Visst, vi hittade strimporre, småsporre, äkta johannesört, palsternacka, sibirisk björnlöka m.fl. Vi insåg också att ett besök senare på säsongen och i annat väder var mer lockande.

Arrangör var Ramnäs-Virsbo Naturklubb.

Sören Larsson

Vandring vid Vedby hage

Den 14 juni var det dags för årets "de

vilda blommornas dag". Även i år gick exkursionen till Vedby hage, som ligger ca 10 km öster om Västerås mot Björksta kyrka.

Väderprognosen för söndagen såg inte så lovande ut på lördagen och den uppfylldes med råge. Vid samlingen kl 9:30 hade det redan regnat ett tag och jag var tveksam om någon alls skulle dyka upp. Men när tiden var inne hade två damer som trotsade vädret kommit så vi åkte med en bil till Mats Lövgrens gård på vars ägor Vedby hage ligger. Mats följde också med till hagen, totalt var vi alltså fyra personer som trots ihållande regn hela tiden tillbringade några trevliga timmar i hagen.

Vi hittade de flesta växer som brukar finns där. Det mest noterbara undantaget var låsbräken. Vi kröp på marken på de ställen där de funnits tidigare år men lyckades inte finna någon planta. Våren hade varit torrare än vanligt och gräset var hårdare betat i år, det kan möjligen ha påverkat låsbräken. Kattfot, jungfrulilja, blåsuga, ormrot, nattviol, ältraunkel fanns där som brukligt

P.g.a. det ihärdiga stundtals kraftiga regnet har jag inga bilder från utflykten denna gång.

När vi kommit tillbaks till gårdsplanen visade Mats oss plats på logen där vi kunde sitta under tak. Nu var det mycket gott med varmt kaffe och några smörgåsar. Medan vi fikade kollade vi några osäkra växter i floran, som vi inte heller kunde ta fram ute p.g.a. regnet.

Efter avslutad fika och artbestämning åkte vi hem igen, trots vädret nöjda med dagen.

Arrangör var Naturskyddsföreningen i Västerås.

Morgan Johansson

Låsbräken *Botrychium lunaria* gladde deltagarna på vandringen vid Norsa men gäckade deltagarna vid Vedby. Foto: Sören Larsson

Floraväktarutflykt

Den 30 juni samlades floraväktarna i länet för årets gemensamma exkursion. 11 deltagare kunde uppleva högsommarväder i en fantastisk blomsterprakt på Ängsö,

Christina Flint Celsing pekar ut vägen till hartmansstarr. Foto: Morgan Johansson.

sydost om Västerås. Hartmansstarr är en floraväktarart och den var kvällens mål. I en torrbacke med fuktiga sänkor i närheten av Hembygsgården hamnade vi rätt. Här fanns hundratals exemplar av denna sällsynthet uppblandat med spåstilar, tusentals ängsskära, blåa ängar av jungfrulin, gula mattor av kantig fetknopp och gul fetknopp, ståtliga spenörter och berghällar prydda av harmynta, bergven och liten fetknopp. Mitt i allt detta bjöd länsstyrelsen på "plockmat och dricka" och trädgården sjöng över oss. Det var så fint.

Einar Marklund informerade om förslaget till den nya rödlistan för kärlväxterna samt tankar kring floraväktararbetet i framtiden. Ett stort tack till Christina Flint Celsing och Einar Marklund för ett fint arrangemang.

Sören Larsson

Kvällens "målart"

Vårlökar i Västmanland 2009

Bengt Stridh

På knä inför ängsvårlök vid Stora torget i Köping. Foto: Sören Larsson

I våras gjorde vi en utlysning att inventera vårlökar ur släktet *Gagea*. De är tidiga vårblommor som blommar i april-maj och som snart vissnar bort. Den bästa tiden att inventera dem är därför när de blommar. I Västmanland är vårlök *Gagea lutea* och dvärgvårlök *Gagea minima* de vanligaste arterna. Betydligt sällsyntare är lundvårlök *Gagea spathacea* som är känd från en lokal i Kungs-Barkarö, Kungsör, och ängsvårlök *Gagea pratensis* som tidigare var påträffad på fem lokaler varav tre (Närlanda, Darsta, Köping) var aktuella vid utgivandet av Västmanlands flora 1982.

Resultat

59 observationer finns inlagda i Artportalen av Hans Rydberg, Sören Larsson, Tom Sävström och Bengt Stridh för 2009 från Västmanlands

län. 24 av dem gäller för vårlök, 19 dvärgvårlök, 14 ängsvårlök och 2 lundvårlök.

För vårlök och dvärgvårlök finns förstås väldigt många fler lokaler än de som rapporterats i Artportalen. Om du sett vårlökar i år men inte rapporterat in dem i Artportalen ännu får du väldigt gärna göra det, så kan vi få en bättre bild av dessa arters utbredning.

Ängsvårlök. När det gäller ängsvårlöken gäller observationerna för fyra lokaler där lokalen vid Köpings kyrka är ett återfynd, medan Gottsta backar och Kungsåra kyrka är nya lokaler. Den 27 april hade BFV en utflykt för att studera vårlökar. Vid Köpings kyrka återfanns då ängsvårlök i gräsmattan och i utkanten av ett buskage öster om

Ångsvårlök. Foto: Bengt Stridh

kyrkan. Utan att någon räkning gjordes uppskattades beståndet till minst 100 plantor. Vid Kungsåra kyrka upptäcktes ångsvårlök först i en fårbetesmark omedelbart utanför kyrkogårdsmuren och senare även i gräsmark klippt med gräsklippare innanför och utanför kyrkogårdsmuren. Den 6 maj påträffades minst 250 plantor. Nordost om kyrkan, under en stor alm, en meter nedanför skylt P personal fanns då mycket pedagogiskt ångsvårlök (blommande), dvärgvårlök (överblommad) och vårlök (helt utblommad) inom 1/2 meter tillsammans med stor nunneört! Vid Gottsta backar, 0,7 km NV Kungsåra kyrka, upptäcktes ångsvårlök i en naturbetesmark och där räknades drygt 20 plantor den 6 maj intill stigar i såväl busk- och trädbärande mark som öppen mark. Däremot sågs vare sig vårlök eller

dvärgvårlök. Här noterades också tusentals blommor och ca 700 plantor av backsippa den 1 maj. I Darby fanns en noggrann lokalangivelse i Västmanlands flora för ångsvårlök men där kunde den inte återfinnas. Den hade där påträffats i två exemplar 1978, men vid besöket den 1 maj i år kunde inga vårlökar alls noteras. Vid vår inventering av floran av länet är det även intressant att rapportera återbesök på kända lokaler där vi inte lyckats återfinna den eftersökta arten.

I Sörmlands flora anges att man påträffat ångsvårlök på hela 36 lokaler i Sörmland. Säkert finns flera lokaler att upptäcka för ångsvårlök i Västmanland. Speciellt bör vårlökar i naturbetesmarker granskas extra noga. Det är bara att ladda inför nästa vår...

Lundvårlök. Fyndet av fint blommande lundvårlökar i hundratals vid Mörkrets backe i Kungs-Barkarö vid BFV:s utflykt den 27 april var ett återfynd. Den växte i denna ädellövskog huvudsakligen på två platser med ca 300-400 plantor vid varje plats med bland annat svalört som följeslagare. Där fann vi även vårlök, men den var helt utblommad och svår att se. Lundvårlöken blommar alltså senare än vårlök. Däremot såg vi ingen dvärglök, vilket var något förbryllande eftersom den i Västmanlands flora anges som riklig på lokalen. Kan dvärgvårlök ha blandats samman med lundvårlök? Denna lokal för lundvårlök är en utpostlokal och den nordligast i Sverige. Om du vill se koordinater för fynden av de olika vårlökar går du in i Artportalen och använder "Visa fynd" för vårlökar i Västmanlands län under 2009.

Lundvårlök *Gagea villosa* vid Mörkrets backe, Kungs-Barkarö. Foto: Sören Larsson

Referenser på Internet

Ölands Botaniska Förening. Öland – lökarnas land. En beskrivning av sju arter i släktet *Gagea*. Med bestämningsnyckel. Inga bilder. Den virtuella floran. Gagea. Vårlökar. Med fotografier. Den virtuella floran. Bestämningsnyckel vårlökar. Karlén, Lennart 2003. Ångsvårlöken i Järna. Ur Daphne. Bra tips om hur ångsvårlök växer. Anger att blomningstiden är 1-3 veckor senare än för vårlök och dvärgvårlök.

Referenser i litteraturen

Hylander, Nils 1953. Nordisk kärlväxtflora del I, s. 136-139. Utförlig beskrivning, inga bilder. Johansson, B.G. 1984. Bestämningsnyckel. Rindi. Ljungstrand, Erik 1994. Släktet *Gagea* (vårlökar) i Sverige. *Wrivåra* 2/1994. Mossberg, Bo & Stenberg, Lennart 2003. Den nya nordiska floran, s. 706-707. Med färgteckningar.

Gräsull *Eriophorum latifolium* årets växt 2009

Gräsull *Eriophorum latifolium* Foto: Sören Larsson

Svenska Botaniska föreningen har utsett gräsull till årets växt 2009.

Har du hittat gräsull i sommar så är vi tacksamma om du rapporterar den på Artportalen. Du kan också skicka din rapport med vanlig post till Sören Larsson. Kom ihåg att också ange beståndets storlek.

BFV:s återstående programpunkter för 2009

Lördagen den 22 augusti kl 11-15
Gemensam fortsatt inventering av
Atlasruta 10G 9f. Samling i Västerås
vid Pilgatan 8 kl 11:00 eller vid Ekeby
skola kl 11:15
Ledare: Bengt Stridh, tfn 021-522 58

Söndagen den 29 september kl 09-13.

Vi gör en utflykt till
"högmosse/fattigkärrmiljöer" i
Skinskattebergstrakten för att titta
på mossor. Utflykten blir som en
grundläggande introduktion till
"mossornas rike".

Samling i Västerås vid Pilgatan 8 kl
09:00 eller vid Gunnilbo kyrka kl
09:45

Ledare: Einar Marklund, tfn 0220-364
01

Söndagen den 18 oktober kl 09-13

Vi gör en ny utflykt, nu till rikkärr i
Fagersta/Norberg för att titta på
svampar och mossor. Utflykten blir
också av grundläggande karaktär.
Samling i Västerås vid Pilgatan 8 kl
09:00 eller vid Hembygsgården i
Västanfors kl 09:45.

Ledare: Einar Marklund, tfn 0220-364
01

Söndagen 15 november kl 15-18

Höstmöte i Vita skolan i Ramnäs.
Se inbjudan på sid 3 och på BFV: s
webbplats.

Till sist: Samåk gärna, glöm inte att
ta med egen matsäck (fika) till våra
utflykter. Alla är hjärtligt välkomna!

Mistelns förekomst i Västmanland

För snart 50 år sedan (1961)
publicerade lektor Bertil Walldén i
Västerås sin inventering av mistelns
Viscum album förekomst i
Västmanland. Sedan dess har vi fått
en förlängning av växtperioden i
landet. Eftersom misteln anses
värmegynnad och dess växtens
nordgräns går genom länet är det
därför intressant att undersöka dess
status i nutid. Under hösten/vintern
2009-2010 önskar vi uppgifter på
förekomst av mistel i länet. Vi önskar
att fyndrapporterna läggs in på
Artportalen men det går också att
skicka dem brevlades eller via mail
till Christina Flint Celsing eller Einar
Marklund. Ange gärna också
värdträd och antalet plantor.

Mistel *Viscum album*. Foto: Christina
Flint Celsing

Inventering av kärlväxterna i länet

Under sommaren 2009 har BFV
startat upp en inventering av
kärlväxterna i länet. Bl.a. har
medlemmar tillsammans inventerat i
området kring Hornsåsen sydost om
Strömsholm, eller i atlasruta 10G9f.
En atlasruta är 5x5 km. Fyra
inventeringstillfällen har genomförts.
Mer om dessa inventeringar kommer
i kommande Kontaktblad.

I föregående Kontaktblad fanns ett
upprop infört kring inventeringen.
Totalt finns ca 220 atlasrutor i länet,
redan första sommaren har 19 av
dessa rutor tingats av hugade
inventerare.

Målsättningen är att finna samtliga
förekommande växter i en atlasruta.
Är du intresserad av att vara med så
boka gärna en ruta. Det gör du
genom att kontakta Christina Flint
Celsing och meddela vilken ruta som
du önskar att inventera. Du får då dig
tillsänd en karta över rutan samt en
krysslista. Det finns tre olika
krysslister beroende på var i länet
rutan är belägen. Krysslister och
inventeringshandledning kan också
hämtas på BFV:s webbplats under
"Ladda ner".

En viktig del i inventeringen är att se
ett resultat växa fram. Föreningen
har beslutat att använda sig av
Artportalen. Därför skall alla växtfynd
läggas in i Artportalen och vi får då
automatiskt fynden fördelade i rätt
atlasruta.

På kartan sidan 20 ser du vilka rutor
som är bokade och vilka som ännu är
obokade.

Vill du boka din favoritruta? Ta då
kontakt med Christina Flint Celsing.

Boken Västmanlands flora

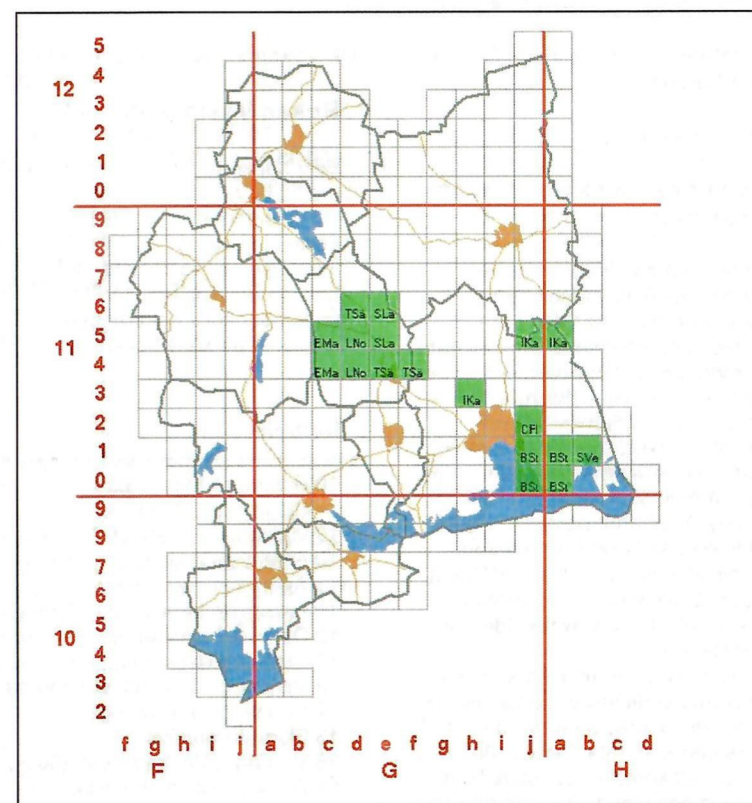
BFV har kommit över ett antal nya
exemplar av Ulf Malmgrens bok
Västmanlands flora, 1982.
Föreningen avser att sälja dessa till
intresserade medlemmar. På
höstmötet i Ramnäs den 15
november finns det återigen
möjlighet att köpa boken.

Innehåll

- 10 Botaniska Föreningen i
Västmanlands län
- 10 Inbjudan till höstmötet
- 10 Föreningslogg
- 11 Aktiviteter som varit
- 11 Exkursion till vårlökar 27 april
- 12 De vilda blommornas dag
- 12 Vandring i Norska hagar i Köping
- 12 Vandring på ett industriområde
- 12 Vandring i Vedby hage
- 13 Floraväktarutflykt
- 15 Vårlökar i Västmanland 2009
- 17 Gräsull *Eriophorum latifolium*
årets växt 2009.
- 18 BFV program 2009
- 18 Mistelns förekomst i Västmanland
- 19 Inventering av kärlväxterna i länet
- 19 Boken Västmanlands flora

På kartan nedan visas de i dagsläget bokade och obokade rutorna för kärnväxtinventeringen av Västmanlands län.

De som hittills bokat rutor är Bengt Stridh (BSt), Christina Flint Celsing (CFI), Einar Marklund (EMa), Inger Karlsson (IKa), Lotta Norin LNo), Susanna Vesterberg (SVe), Sören Larsson (SLa) och Tom Sävström (TSä).

För sammanställning av Kontaktbladet har Sören Larsson och Inger Karlsson svarat.